

KRAJOWY PLAN DZIAŁAŃ PRZECIWKO HANDLOWI LUDŹMI NA LATA 2009 - 2010

Krajowy Plan Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2009-2010 jest kontynuacją *krajowych programów zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi*, realizowanych począwszy od września 2003 roku, kiedy to pierwszy z nich został przyjęty przez Radę Ministrów.

W związku ze zmianami prawnymi wprowadzonymi nowelizacją ustawy z dn. 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658, z 2007 r. Nr 140, poz. 984 oraz z 2008 r. Nr 216, poz. 1370), niniejszy dokument nazwano planem działań z uwagi na jego charakter, odmienny od programów rozwoju opisywanych w ww. ustawie, a także programów wieloletnich.

Opis zjawiska

Na początku lat 90. zaobserwowano w Polsce nasilenie się przestępstwa handlu ludźmi. Mimo to handel ludźmi, jako zjawisko ciągle nowe i ulegające przemianom, nadal pozostaje problemem nie do końca rozpoznanym i opisanym.

Obecnie Polska spełnia potrójną rolę:

- kraju pochodzenia ofiar,
- kraju tranzytowego – rejonu, przez który odbywa się transfer ofiar z Europy Wschodniej do Europy Zachodniej,
- kraju docelowego – ofiary handlu ludźmi w celach prostytucji przywożone do Polski pochodzą przede wszystkim z Ukrainy, Bułgarii, Rumunii oraz Białorusi.

Handel ludźmi w Polsce był przez wiele lat związany niemal wyłącznie z wykorzystywaniem kobiet w celach prostytucji. Od początku lat 90. Polska pełniła głównie rolę kraju pochodzenia ofiar handlu do pracy w tzw. seks-biznesie w Europie Zachodniej (głównie w Niemczech i Holandii). Po kilku latach Polska stała się także krajem tranzytowym i krajem docelowym dla kobiet pochodzących z krajów byłego ZSRR i innych krajów Europy Południowej i Wschodniej.

Statystyki policji i prokuratury potwierdzają tezę o istnieniu na terytorium Polski (bądź jako kraju docelowego, bądź kraju tranzytowego) handlu kobietami będącymi obywatelkami innych państw w celach wykorzystania seksualnego.

Większość ofiar handlu ludźmi pochodzi z Ukrainy i Białorusi. Zwykle ofiary to młode kobiety między 16 i 20 rokiem życia, z wykształceniem podstawowym, bezrobotne, o niskim statusie materialnym. Z badań wynika, że osoby zaangażowane w rekrutację kobiet do pracy za granicą pochodzą z tych samych krajów, co ofiary. Uzależnienie ofiary następuje w kraju docelowym, to jest po jej sprzedaży. Sprawca to osoba posiadająca to samo obywatelstwo, co ofiara albo posiadająca status rezydenta kraju, do którego zwabiono ofiarę.

Główne kierunki zmian zauważalne w ostatnim czasie to nasilanie się zjawiska handlu ludźmi do pracy przymusowej, coraz częstsze przypadki handlu ludźmi do działalności kryminalnej, wzrost liczby przypadków handlu dziećmi, w tym m.in. do żebrania oraz seksualnego wykorzystywania dzieci. O ile w latach poprzednich problemem

głównym z punktu widzenia podejmowanych działań był handel ludźmi o charakterze międzynarodowym oraz wsparcie i ochrona obywateli państw trzecich – ofiar handlu ludźmi, o tyle obecnie równie ważne wydają się kwestie związane z wewnętrznym, krajowym handlem ofiarami pochodzącymi z Polski, jak i handlem ludźmi wewnątrz Unii Europejskiej, które to zjawisko w związku z członkostwem Bułgarii i Rumunii nabrało nowego wymiaru.

W związku ze zmiennym charakterem zjawiska handlu ludźmi, brakiem precyzyjnych analiz, nie jest możliwe dokładne określenie efektywności zadań podejmowanych w ramach programów realizowanych w latach poprzednich, a tym samym sporządzenie raportu ewaluacyjnego, o którym mowa w art. 15 pkt 6 ustawy z dn. 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658, z 2007 r. Nr 140, poz. 984, z 2008 r. Nr 216, poz. 1370, z 2009 r. Nr 19, poz. 100). Niemniej o pozytywnych efektach podejmowanych działań świadczyć może zarówno wzrost liczby prowadzonych postępowań (kolejno w roku 2007 i 2008 zaobserwowano wzrost liczby zakończonych postępowań prokuratorskich o blisko 50% w porównaniu z okresem 2004-2006), jak i wzrost liczby identyfikowanych ofiar handlu ludźmi (w latach 1995-2006 średnio każdego roku ujawniono 152 pokrzywdzonych. Wyjątkiem były ostatnie dla lata: w roku 2007 ujawniono 1021 pokrzywdzonych, a w roku 2008 – 315). Od 2006 roku stopniowo wzrasta liczba osób oskarżonych, wzrosła też liczba ofiar cudzoziemskich zgłoszonych do *Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi*: w 2006 r. Programem w 2006 r. zostało objętych 10 ofiar, w roku 2007 – 20 (przy czym 3 osoby pozostały w Programie), natomiast w roku 2008 – 22 (oraz 2 małoletnich pozostających pod opieką jednej z ofiar), przy czym 4 osoby pozostały w Programie.

Handel ludźmi na terenie Polski przybiera obecnie różne formy. Przytoczone w załączeniu (Załącznik nr 1) statystyki potwierdzają nie tylko złożoność tego zjawiska, ale także niemożność precyzyjnego przewidywania jego tendencji.

Uwarunkowania międzynarodowe Planu działań

Zmianom w charakterystyce zjawiska towarzyszą także zmiany w reakcji społeczności międzynarodowej. Mają one miejsce w sferze praktyki działania, współpracy międzynarodowej w zwalczaniu tego przestępstwa oraz sferze prawa międzynarodowego. Najnowszym, niezwykle istotnym dokumentem prawa międzynarodowego w tym zakresie jest *Konwencja Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi*, sporządzona w Warszawie dn. 16 maja 2005 r., podpisana i ratyfikowana przez Polskę. Dokument ten rozwija w sposób szczególny skoncentrowane na prawach ofiary podejście do problematyki handlu ludźmi, zwracając uwagę na niezbędne w tym zakresie zmiany krajowych legislacji, wykorzystując doświadczenia płynące z dotychczasowej implementacji *Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi*, uzupełniającego *Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej* (ustawa o ratyfikacji została ogłoszona w Dz. U. nr 17 z dn. 4 lutego 2003 i weszła w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia).

Należy również pamiętać o zobowiązaniach wynikających z członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Spośród aktów UE dot. zwalczania handlu ludźmi wymienić trzeba w tym miejscu *Decyzję Ramową Rady Unii Europejskiej w sprawie walki z handlem ludźmi (2002/629/JHA z 19 lipca 2002 r.)*, *Dyrektywę Rady UE w sprawie zezwolenia na pobyt wydawanego obywatelom państw trzecich będącym ofiarami handlu ludźmi albo będącym wcześniej przedmiotem działań ułatwiających nielegalną migrację, którzy współpracują*

z właściwymi organami (2004/81/WE z 29 kwietnia 2004 r.) oraz Decyzją Ramową Rady Unii Europejskiej w sprawie walki z wykorzystywaniem seksualnym dzieci i dziecięcej pornografii (2003/68/JHA z 22 grudnia 2003 r.).

Jeśli chodzi o aktualne inicjatywy w ramach UE dotyczące problematyki handlu ludźmi przypomnieć trzeba propozycje Komisji Europejskiej wynikające z dokumentu „Ocena i monitorowanie planu UE dotyczącego najlepszych praktyk, standardów i procedur zwalczania handlu ludźmi i zapobiegania mu” (COM (2008) 657). W Stanowisku Rządu w sprawie ww. dokumentu, przyjętym podczas posiedzenia Komitetu Europejskiego Rady Ministrów w dniu 28 listopada 2008 roku, Polska poparła propozycje Komisji Europejskiej dotyczące dalszego rozwoju polityki UE w zakresie zwalczania handlu ludźmi. Oznacza to jednocześnie konieczność podejmowania odpowiednich działań krajowych wynikających z propozycji Komisji Europejskiej.

Innym punktem odniesienia dla działań krajowych jest podjęta przez Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Przystępczości Zorganizowanej i Narkotyków Globalna Inicjatywa na rzecz Walki z Handlem Ludźmi (GIFT – Global Initiative to Fight Human Trafficking).

Powyższe przedsięwzięcia wraz ze zmianami w charakterystyce zjawiska pociągają za sobą konieczność dokonywania przeglądu dotychczasowych działań podejmowanych przez instytucje administracji publicznej, ich podstaw prawnych, celem dostosowania do nowych warunków, potrzeb i wyzwań.

Cele Planu działania

Celem głównym Planu jest stworzenie warunków koniecznych dla skutecznego przeciwdziałania i zwalczania handlu ludźmi w Polsce oraz wsparcia i ochrony ofiar tego przestępstwa.

Skutkiem działań podejmowanych w ramach Planu winna być m.in. poprawa wykrywalności przestępstwa handlu ludźmi, a w konsekwencji wzrost liczby postępowań karnych dotyczących przypadków handlu ludźmi oraz wzrost liczby ofiar tego przestępstwa, którym udzielono wsparcia i ochrony.

Z kolei do **celów szczegółowych** Planu należą:

I. Upowszechnienie wiedzy nt. zjawiska wśród potencjalnych ofiar, przedstawicieli instytucji udzielających im pomocy oraz instytucji odpowiedzialnych za ściganie przestępstwa handlu ludźmi (zadania opisane w części I „Działania prewencyjne, badania zjawiska” Planu działania);

II. Poprawa skuteczności działań instytucji odpowiedzialnych za ściganie przestępstwa handlu ludźmi poprzez doskonalenie narzędzi prawnych, struktur oraz wdrażanie najlepszych praktyk (zadania opisane w części II Planu)

III. Wzbogacenie oferty i podniesienie standardu działań służących wsparciu ofiar handlu ludźmi (zadania opisane w części III „Wsparcie i ochrona ofiar”).

Priorytetowe zadania dla każdej z ww. kategorii zostały uszczegółowione w tekście niniejszego Planu.

Plan jest zgodny z założeniami średniookresowej strategii rozwoju kraju zawartymi w dokumencie „Strategia rozwoju kraju 2007-2015”, tj. z następującymi priorytetami:

- Priorytetem 3 „Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości”, pkt h „Prowadzenie racjonalnej polityki migracyjnej”: przeciwdziałanie negatywnym skutkom migracji zarobkowych.

Tego priorytetu dotyczyć będą zadania związane z problematyką handlu ludźmi do pracy przymusowej, tak obywatelami polskimi, jak i cudzoziemcami przybywającymi do Polski, przyporządkowane ww. celom szczegółowym Programu.

- Priorytetem 4 „*Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa*”, pkt b „*Bezpieczeństwo wewnętrzne i porządek publiczny*”: stworzenie efektywnych lokalnych systemów bezpieczeństwa.

Realizacja większości wskazanych w Planie działań będzie miała pośredni, pozytywny wpływ na kształtowanie się ww. systemów bezpieczeństwa, zaś niektóre z nich (np.: pkt 3 Zainicjowanie, w formie pilotażu, wojewódzkich zespołów ds. handlu ludźmi z udziałem przedstawicieli prokuratury, Policji, Straży Granicznej, wydziałów polityki społecznej urzędów wojewódzkich, inspekcji pracy, organizacji pozarządowych; pkt 4 Wzmocnienie struktur wojewódzkich ulokowanych w Wydziałach Kryminalnych KWP/KSP zajmujących się zagadnieniem handlu ludźmi) wpływają bezpośrednio na tworzenie się ww. systemów.

System realizacji i monitorowania Planu działania

Na system realizacji i monitorowania działań przewidzianych w Planie składają się następujące elementy:

- międzyresortowy **Zespół ds. Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi**, powołany Zarządzeniem nr 23 Prezesa Rady Ministrów z dn. 5 marca 2004 roku, któremu przewodniczy Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, stanowiący organ opiniodawczo-doradczy Prezesa Rady Ministrów; w skład Zespołu wchodzi przedstawiciele podmiotów administracji rządowej (tj. ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, Ministra Sprawiedliwości, Prokuratora Krajowego, ministra właściwego do spraw zagranicznych, ministra właściwego do spraw zdrowia, ministra właściwego do spraw wewnętrznych, Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej, Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców, Komendanta Głównego Policji, Komendanta Głównego Straży Granicznej), a także zaproszonych instytucji (Główny Inspektorat Pracy) i organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką handlu ludźmi (Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”, Caritas Polska, Fundacja Dzieci Niczyje i Fundacja ITAKA – Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych, Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć).

oraz

- Grupa Robocza ww. Zespołu odpowiedzialna za bieżące monitorowanie realizacji Programu, w skład której wchodzi eksperci reprezentujący instytucje uczestniczące w pracach Zespołu.

Zadania przewidziane do realizacji w ramach Planu mają zasięg ogólnokrajowy: tzn. dotyczą bądź działań instytucji centralnych w zakresie tworzenia regulacji prawnych lub modelowych praktyk, bądź działań podejmowanych we wszystkich województwach za pośrednictwem właściwych do tego celu jednostek (m.in. komend wojewódzkich policji, oddziałów straży granicznej, wydziałów zamiejscowych prokuratury czy wydziałów polityki społecznej urzędów wojewódzkich).

W związku z tym, iż szczególna odpowiedzialność za ściganie organizatorów handlu ludźmi spoczywa na Policji, a także Straży Granicznej do realizacji zadań z tym problemem związanych powołane zostały specjalne struktury.

W dniu 5 lipca 2007 r. Zastępca Komendanta Głównego Policji wydał polecenie powołania do dn. 31 lipca 2007 r. wyodrębnionych etatowo w strukturach Wydziałów Kryminalnych Komend Wojewódzkich i Komendy Stołecznej Policji – Zespołów dw. z Handlem Ludźmi. Koordynację działań wojewódzkich zespołów dw. z handlem ludźmi sprawuje Centralny Zespół dw. z Handlem Ludźmi, Organami Ludzkimi, Pornografią Dziecięcą i Pedofilią, powołany rozkazem organizacyjnym nr 43/07 Komendanta Głównego Policji z dn. 14 czerwca 2007 r. w Wydziale Kryminalnym Biura Kryminalnego Komendy Głównego Policji.

W Komendzie Głównej Straży Granicznej i oddziałach Straży Granicznej powołano nieetatowych koordynatorów i zastępców koordynatorów ds. zwalczania przestępstwa handlu ludźmi (13 koordynatorów, 12 zastępców koordynatorów). Koordynatorzy są funkcjonariuszami z pionu operacyjno-śledczego. Do ich zadań należy m.in. koordynacja działań pomiędzy jednostkami i komórkami organizacyjnymi Straży Granicznej, Strażą Graniczną a Policją oraz koordynacja działań w ramach *Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi*, w tym również współpracy z organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania związane z ochroną ofiar.

W celu usprawnienia systemu koordynacji, Decyzją Nr 139 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dn. 18 czerwca 2008 r. w Komendzie Głównej Straży Granicznej został powołany Zespół do spraw stałego monitoringu i koordynacji działań Straży Granicznej w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępstwa handlu ludźmi. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele Zarządu Operacyjno-Śledczego, Zarządu Granicznego, Zarządu ds. Cudzoziemców, Biura Analiz Strategicznych, Biura Kadr i Szkolenia oraz Gabinetu Komendanta Głównego Straży Granicznej.

Ponadto w czerwcu 2007 r. w prokuraturach apelacyjnych zostali wyznaczeni prokuratorzy pełniący rolę konsultantów do spraw handlu ludźmi. Wszystkie te elementy składają się na system zwalczania i zapobiegania temu przestępstwu oraz realizacji zadań zapisanych w Planie działania.

W celu usprawnienia działań związanych z udzielaniem pomocy ofiarom handlu ludźmi w jednostkach urzędów wojewódzkich odpowiedzialnych za zagadnienia pomocy społecznej wyznaczeni zostali konsultanci ds. ofiar handlu ludźmi.

Narzędziami monitorowania i okresowej ewaluacji realizacji Planu są:

- sprawozdanie z wykonania Planu zatwierdzone przez ww. międzyresortowy Zespół

oraz

- sprawozdanie z prac międzyresortowego Zespołu ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi

przekazywane Prezesowi Rady Ministrów do 31 stycznia każdego roku.

Odpowiedzialność za wykonanie zadań wyznaczonych w Planie ponoszą wskazane podmioty. Termin wykonania zadań zapisanych w Planie upływa z końcem 2010 roku.

Finansowanie Planu

Zadania przypisane poszczególnym podmiotom będą finansowane w ramach budżetów pozostających do ich dyspozycji.

Rok 2009

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji na realizację zadań przewidzianych w *Krajowym Planie Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2009-2010* zabezpieczyło w budżecie państwa na 2009 rok, na podstawie opracowanego planu rzeczowo-finansowego wydatków, środki finansowe w wysokości 100 tys. PLN - § 4300 (ujęte w planie finansowym MSWiA - cz. 42 Sprawy wewnętrzne, dz. 754 Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa, rdz. 75495 Pozostała działalność) oraz środki finansowe w wysokości 150 tys. PLN - § 2810 Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji fundacjom (ujęte w planie finansowym Departamentu Budżetu MSWiA).

Środki w kwocie 100 tys. PLN zostaną w roku 2009 przeznaczone na poszczególne zadania priorytetowe przewidziane w ramach celu I. Działania prewencyjne, badania zjawiska oraz zadanie przewidziane w pkt 13 w ramach celu II Poprawa skuteczności działań.

Środki w kwocie 150 tys. PLN zostaną w roku 2009 przeznaczone na *Program wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi* dla cudzoziemców realizowany w oparciu o umowę zlecenia zadania publicznego zawartą pomiędzy Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji a wybraną organizacją pozarządową. Szczegółowy zakres rzeczowy zadania obejmuje: interwencję kryzysową, asystowanie ofierze podczas kontaktu z organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości, organizację legalizacji pobytu oraz organizację bezpiecznego powrotu do kraju pochodzenia ofiary.

Dodatkowo z rezerwy ogólnej budżetu państwa na rok 2009 Prezes Rady Ministrów przeznaczył kwotę 700 tys. PLN (Zarządzenie nr 13 Prezesa Rady Ministrów z dn. 5 lutego 2009 r. oraz Zarządzenie Nr 19 Prezesa Rady Ministrów z dn. 10 marca 2009 r.) na realizację zadań związanych z zabezpieczeniem potrzeb ofiar i świadków handlu ludźmi wykonywanych przez organizację pozarządową wyłonioną w formule otwartego konkursu ofert na realizację zadania publicznego. Szczegółowy zakres zadania został opisany w punkcie 10, celu III. Wsparcie i ochrona ofiar.

Łącznie w budżecie MSWiA na rok 2009 zabezpieczono środki finansowe w wysokości 950 tys. PLN.

Ponadto, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zaplanowało w budżecie na 2009 rok środki finansowe w wysokości 120 tys. PLN z przeznaczeniem na realizację szkoleń kadry pomocy społecznej w zakresie postępowania z ofiarą/świadkiem handlu ludźmi (cz. 44 - Zabezpieczenie społeczne, dz. 750 Administracja Publiczna). Dodatkowo MPiPS przeznaczy środki finansowe na wsparcie ośrodków interwencji kryzysowej.

Łącznie w budżetach MSWiA oraz MPiPS na rok 2009 zabezpieczono środki w wysokości 1 070 tys. PLN.

Z uwagi na fakt, że wydatki ponoszone na realizację Planu przez inne resorty i instytucje, głównie w ramach kwot przewidzianych na różnego rodzaju szkolenia nie są

wyodrębnione jako przeznaczone na problematykę handlu ludźmi, przedstawione kwoty należy traktować jako nieodzwoiercedlające w pełni kosztów realizacji Planu.

Rok 2010

W ramach Zestawienia planowanych wydatków w układzie zadaniowym na rok 2010 w MSWiA zaplanowano środki finansowe w wysokości odpowiednio:

- 220 tys. PLN na działania w ramach celu I Działania prewencyjne, badania zjawiska oraz priorytetu przewidzianego w pkt 13 w ramach celu II Poprawa skuteczności działań (§ 4300; cz. 42 Sprawy wewnętrzne, dz. 754 Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa, rdz. 75495 Pozostała działalność) oraz
- 230 tys. PLN na realizację *Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi* dla cudzoziemców (§ 2810 Dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji fundacjom).

Na realizację zadania publicznego uszczegółowionego w punkcie 10, celu III Wsparcie i ochrona ofiar, Ministerstwo SWiA w trakcie prac nad ustawą budżetową na 2010 rok będzie ubiegać się o dodatkowe środki z budżetu państwa w wysokości **700 tys. PLN**.

Łącznie w roku 2010 szacuje się, że MSWiA zabezpieczy środki finansowe w wysokości 1 150 tys. PLN.

Dodatkowo Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zaplanowało w budżecie na 2010 rok środki finansowe w wysokości 120 tys. PLN z przeznaczeniem na realizację szkoleń kadry pomocy społecznej w zakresie postępowania z ofiarą/świadkiem handlu ludźmi (cz. 44 - Zabezpieczenie społeczne, dz. 750 Administracja Publiczna).

Łącznie szacuje się, że w budżetach MSWiA oraz MPiPS na rok 2010 zostaną zabezpieczone środki w wysokości 1 270 tys. PLN.

Tym samym w latach 2009-2010 szacunkowy koszt realizacji Planu wynosi 2 340 tys. PLN.

Pewne elementy Planu, szczególnie te, które są związane z badaniami problemu, wymianą informacji, najlepszych praktyk i szkoleniami, mogą być finansowane z programów Unii Europejskiej, m.in. programu *Daphne III – EU specific programme to prevent and combat violence against children, young people and women and to protect victims and groups at risk for the period 2007-2013*, *ISEC – Prevention and fight against crime* czy programu *CIPS – Prevention, preparedness and consequence management of terrorism and other security related risks*.

Priorytetowe zadania zapisane w obecnym Planie można podzielić na trzy kategorie. Część z nich to zadania o charakterze stałym, pojawiające się w kolejnych programach. Ich umieszczenie w Planie wynika z faktu, iż okazały się one być swego rodzaju „dobrymi praktykami”, których zasadność i efektywność została potwierdzona zdobytym doświadczeniem. Druga grupa to zadania całkowicie nowe związane z dynamiką zjawiska handlu ludźmi. Ostatnia grupa to zadania niezrealizowane w przewidzianym terminie w ramach poprzedniego Programu. Informacja nt. charakteru poszczególnych priorytetowych zadań została umieszczona w tekście Planu.

Część I

Działania prewencyjne, badania zjawiska

1. Zorganizowanie konferencji krajowej nt. handlu ludźmi (zadanie stałe).

W marcu 2006 roku odbyła się pierwsza Konferencja Krajowa nt. Zwalczenia i Zapobiegania Handlowi Ludźmi. Kolejne konferencje odbyły się w roku 2007 i roku 2008. Począwszy od roku 2008 przyjęto, iż konferencje krajowe winny być elementem obchodów Europejskiego (UE) Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi ustanowionego na dzień 18 października.

Konferencje gromadzą ekspertów w dziedzinie handlu ludźmi z instytucji administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz środowisk naukowych z całego kraju. Ich rezultatem są rekomendacje wykorzystywane w pracach związanych z realizacją krajowych programów. Ponadto, konferencje są jak dotąd jedynym tego rodzaju forum pozwalającym na szeroką debatę i wymianę doświadczeń w zakresie problematyki handlu ludźmi w Polsce.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: październik 2009 r., październik 2010 r.

1.1. Organizacja obchodów Europejskiego Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi w szkołach policyjnych i ośrodkach szkolenia Straży Granicznej (zadanie stałe).

Obchody Dnia Przeciwko Handlowi Ludźmi UE winny stać się okazją do akcji informacyjnej mającej na celu podniesienie świadomości funkcjonariuszy służb policyjnych. Dobrą praktyką ostatnich dwóch lat były specjalne zajęcia ze słuchaczami ośrodków szkoleniowych SG, dystrybucja materiałów informacyjnych, projekcje filmów dot. handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: październik 2009 r., październik 2010 r.

2. Kampania informacyjna dotycząca handlu ludźmi do pracy przymusowej skierowana do osób udających się w poszukiwaniu pracy do krajów UE (zadanie stałe).

Ujawnienie w roku 2006 licznych przypadków obywateli polskich – ofiar handlu ludźmi do pracy przymusowej potwierdza przypuszczenia, iż konieczna jest kampania informacyjna skierowana do osób udających się w poszukiwaniu pracy do krajów UE mająca na celu uświadomienie im ryzyka stania się ofiarą przestępstwa. Należy w tym celu wykorzystać możliwości organizacyjne MSWiA, MPiPS i MSZ oraz realizowane przez nie programy

dotyczące Polaków poza granicami kraju. Niezbędne jest nawiązanie współpracy ze środkami masowego przekazu.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Termin realizacji: zadanie o charakterze ciągłym

3. Kampania informacyjna dotycząca handlu ludźmi do pracy przymusowej skierowana do osób przybywających do Polski celem podjęcia pracy (zadanie nowe).

W związku z postępującym procesem otwierania polskiego rynku pracy na obywateli państw trzecich oraz pojawiającymi się sygnałami o przypadkach handlu ludźmi do pracy przymusowej w Polsce konieczne jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej skierowanej do osób przybywających do Polski celem podjęcia pracy (głównie obywatele Ukrainy i Białorusi) mającej na celu uświadomienie im ryzyka stania się ofiarami handlu ludźmi. Należy w tym celu wykorzystać możliwości organizacyjne MSWiA, MPiPS i MSZ oraz nawiązać współpracę ze związkami zawodowymi i stowarzyszeniami przedsiębiorców.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Termin realizacji: zadanie o charakterze ciągłym

4. Opracowanie corocznych raportów na temat handlu ludźmi w Polsce (zadanie stałe).

W roku 2008 ukazało się wydawnictwo MSWiA pt. „Handel ludźmi w Polsce. Materiały do raportu”. Konieczna jest systematyczna kontynuacja tego przedsięwzięcia jako instrumentu służącego upowszechnianiu wiedzy na temat zjawiska, publikacji przeznaczonych dla wszystkich zainteresowanych tym problemem – przedstawicieli administracji publicznej, organizacji pozarządowych, instytucji naukowych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Termin realizacji: I poł. 2009 r., I poł. 2010 r.

5. Opracowanie metodyki oraz zakresu gromadzenia informacji o zjawisku (zadanie niezrealizowane w poprzednim Programie).

Obecnie istniejące zbiory danych statystycznych dotyczących handlu ludźmi dostarczają jedynie fragmentarycznej wiedzy nt. przestępstwa i jego ofiar. W celu zmiany tego stanu rzeczy niezbędne jest opracowanie założeń systemu zbierania danych. Założenia winny obejmować listę wskaźników dot. zbieranych informacji, sposób ich gromadzenia (ilość baz danych i instytucji odpowiedzialnych za ich gromadzenie) oraz przetwarzania (cel przetwarzania i odpowiedzialne instytucje). MSWiA bierze udział w projekcie ICMPD „Trafficking in Human Beings, Data Collection and Harmonised Information Management Systems – DCIM EU”, który dotyczy ww. problematyki i winien umożliwić realizację wskazanych wyżej celów.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Sprawiedliwości, Prokuratura Krajowa, Komenda Główna Policji, Komenda

Główna Straży Granicznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi i ośrodkami naukowymi.

Termin realizacji: II poł. 2009 r. – opracowanie założeń systemu

II poł. 2010 r. – wdrażanie systemu

6. Wspieranie merytoryczne, organizacyjne i finansowe (w zależności od posiadanych środków budżetowych) badań nad zjawiskiem handlu ludźmi. Wykorzystanie do tych celów środków m.in. z programów Unii Europejskiej (zadanie stałe).

Badania naukowe zjawiska handlu ludźmi w różnych jego aspektach mają istotne znaczenie dla praktycznych działań w zakresie prewencji oraz zwalczania handlu ludźmi, a także wspierania ofiar przestępstwa. Kwestie wymagające zbadania to m.in.:

- *profil ofiary handlu ludźmi do pracy przymusowej;*
- *sytuacja cudzoziemskich dzieci bez opieki, potencjalnych ofiar handlu ludźmi – uwarunkowania prawne, stan faktyczny, świadomość społeczna, grupy ryzyka;*
- *analiza orzecznictwa polskich sądów w sprawach o handel ludźmi pod kątem zabezpieczenia praw ofiary.*

Odpowiedzialni za realizację: Instytucje reprezentowane w Zespole ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi

Termin realizacji: zadanie stałe

7. Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dot. handlu ludźmi skierowanej do młodzieży szkolnej (zadanie nowe).

Przewidywane są działania informacyjne za pośrednictwem Internetu. W ramach projektu „Children at Risk”, dzięki dostępowi do strony WGCC www.childcentre.info:

- *umożliwienie korzystania z programów edukacyjnych i badawczych, wyników badań przeprowadzonych w regionie, fachowej literatury wraz z propozycją jej zastosowania w praktyce;*
- *stworzenie sieci informacyjnej dla dzieci i młodzieży o możliwościach uzyskania wsparcia w sytuacji zagrożenia (poprzez szkolne strony internetowe);*
- *promowanie wymiany doświadczeń na szczeblu lokalnym i międzynarodowym w zakresie zapobiegania i postępowania w sytuacjach zagrożenia wobec nieletnich;*
- *promowanie polskich rozwiązań.*

Ponadto planowana jest kampania informacyjna z użyciem komiksu Rady Europy „Nie jesteś na sprzedaż” w polskiej wersji językowej (dodrुक finansowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej; MEN pośredniczy w dotarciu publikacji do szkół).

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Grupa Robocza

Termin realizacji: sukcesywnie w 2009 r. i 2010 r.

Część II

Poprawa skuteczności działań

Zmiany w prawie

1. Przygotowanie i wprowadzenie do kodeksu karnego nowych zapisów dot. handlu ludźmi (zadanie niezrealizowane w poprzednim Programie).

W ramach realizacji Krajowego Programu na lata 2005-2006 Instytut Wymiaru Sprawiedliwości dokonał analizy orzeczeń polskich sądów w sprawach o handel ludźmi pod kątem ich zgodności z definicją handlu ludźmi zawartą w Protokole o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu handlu ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi. Z powołanej analizy wynika, iż orzecznictwo polskich sądów nie zawsze jest zgodne z literą i duchem definicji handlu ludźmi zawartej w Protokole. Wypracowanie i wprowadzenie takiej definicji do art. 115 k.k. ma na celu ujednoczenie interpretacji przepisu art. 253 §1 k.k. Niestety rozpoczęte w roku 2007, w ramach poprzedniego Programu, prace nad przygotowaniem zmian nie zostały dotąd zakończone, w związku z czym konieczne jest umieszczenie tego zadania w obecnym Planie. Wprowadzenie do prawa polskiego definicji handlu ludźmi, w połączeniu z projektowaną karalnością przygotowania do przestępstwa handlu ludźmi, będzie stanowiło czynnik poprawy efektywności zwalczania tego typu przestępstw.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Sprawiedliwości

Termin realizacji: I poł. 2009 r.

2. Nowelizacja przepisu art. 1 ust.2 pkt 4 Ustawy z dnia 12 października 1990 roku o Straży Granicznej poprzez objęcie właściwością Straży Granicznej zwalczania przestępstwa handlu ludźmi (zadanie nowe).

Mimo, iż w swej praktyce Straż Graniczna niejednokrotnie prowadziła postępowania w sprawach o handel ludźmi to jednak brak jasnego zapisu w ustawie o Straży Granicznej powodował spory kompetencyjne. Ze względu na nową strategię działania SG w zmienionych warunkach po przystąpieniu Polski do Schengen konieczna jest nowelizacja ustawy, ponieważ zwalczanie handlu ludźmi winno być jednym z priorytetów SG.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: I poł. 2009 r.

Koordinacja

3. Zainicjowanie, w formie pilotażu, wojewódzkich zespołów ds. handlu ludźmi z udziałem przedstawicieli prokuratury, Policji, Straży Granicznej, wydziałów polityki społecznej urzędów wojewódzkich, inspekcji pracy, organizacji pozarządowych (zadanie nowe).

Na podstawie doświadczeń płynących z funkcjonowania Grupy Roboczej Zespołu ds. Zwalczania i Zapobiegania Handlowi Ludźmi oraz doświadczeń innych krajów wydaje się potrzebne utworzenie regionalnych (wojewódzkich) platform wymiany informacji pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w problematykę handlu ludźmi. Tego typu zespoły mogłyby służyć także jako mechanizm koordynacji działań szkoleniowych i prewencyjnych podejmowanych na danym terenie. Grupa Robocza winna opracować koncepcję działania zespołów i zaproponować sposób realizacji pilotażu na terenie jednego lub kilku województw.

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza, instytucje zaangażowane w prace Zespołu

Termin realizacji: II poł. 2009 r.

4. Wzmocnienie struktur wojewódzkich ulokowanych w Wydziałach Kryminalnych KWP/KSP zajmujących się zagadnieniem handlu ludźmi (zadanie nowe).

Powołanie w roku 2007 zespołów ds. handlu ludźmi w komendach wojewódzkich przyniosło w krótkim czasie wzrost ilości wykrytych przypadków handlu ludźmi. Zalecane przez ekspertów proaktywne podejście do ścigania organizatorów handlu wymaga wzmocnienia etatowego zespołów powołanych w komendach wojewódzkich i komendzie stołecznej.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, komendanci wojewódzcy Policji (w zależności od aktualnej sytuacji kadrowej zespołów)

Termin realizacji: I poł. 2010 r.

5. Opracowywanie rocznych sprawozdań (analiz) dotyczących efektów ścigania przestępstwa handlu ludźmi przez Policję i Straż Graniczną (zadanie nowe).

Celem obserwacji ewentualnych zmian w charakterze zjawiska handlu ludźmi w Polsce oraz wczesnej identyfikacji wynikających z nich zagrożeń niezbędne jest sporządzanie raz w roku analizy sytuacji oraz efektywności prowadzonych działań.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: I poł. 2010 r.

Podnoszenie kwalifikacji

6. Zorganizowanie warsztatów szkoleniowych dla koordynatorów i członków zespołów w komendach wojewódzkich Policji oraz koordynatorów w oddziałach Straży Granicznej celem wymiany doświadczeń i informacji (zadanie stałe).

Zorganizowane w roku 2008 seminarium szkoleniowe dla koordynatorów w Policji i SG spotkało się z pozytywną oceną uczestników, jako forum spotkania praktyków i miejsce wymiany informacji użytecznych w pracy koordynatorów.

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza, Komenda Główna Straży Granicznej, Komenda Główna Policji

Termin realizacji: II kwartał 2009 r., II kwartał 2010 r.

7. Wdrożenie w Policji kompleksowego systemu szkoleń nt. handlu ludźmi (zadanie nowe).

W roku 2008 zgodnie z decyzją Komendanta Głównego Policji została przeprowadzona „Analiza przedsięwzięć szkoleniowych z zakresu problematyki handlu ludźmi realizowanych w Policji”. W jej wyniku postanowiono opracować program kursu specjalistycznego skierowanego do policjantów wykonujących zadania związane ze zwalczaniem handlu ludźmi. Ponadto stwierdzono, iż w ramach procesu szkoleniowego należy dążyć do zwiększenia liczby szkoleń z zakresu handlu ludźmi ukierunkowanych zarówno na przekazywanie wiedzy, jak i na kształcenie umiejętności przydatnych policjantom w przeciwdziałaniu i rozpoznawaniu zjawiska, identyfikacji ofiar, ściganiu sprawców i niesieniu skutecznej pomocy ofiarom. Dodatkowo postulowano, by w planach doskonalenia zawodowego na rok 2009 w KWP/KSP oraz KPP/KRP/KMP uwzględnić problematykę handlu ludźmi. W prowadzenie zajęć zasadnym jest też zaangażowanie psychologów policyjnych i przedstawicieli podmiotów pozapolicyjnych, w tym organizacji pozarządowych.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji

Termin realizacji: realizacja kursu specjalistycznego – II poł. 2009 r.

8. Stworzenie systemu szkoleń i doskonalenia zawodowego dla koordynatorów i funkcjonariuszy Straży Granicznej z pionu operacyjno-śledczego, pionu granicznego i do spraw cudzoziemców, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki dotyczącej handlu dziećmi i handlu do pracy przymusowej (zadanie nowe).

W związku z planowaną nowelizacją ustawy o Straży Granicznej (patrz pkt II.2) oraz zmianami w strategii działania SG konieczne jest przygotowanie i wdrożenie koncepcji szkolenia i doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy różnych jednostek i szczebli w zakresie problematyki handlu ludźmi. Koncepcja winna obejmować szkolenie multiplikatorów celem prowadzenia szkoleń w zakresie problematyki handlu ludźmi w oddziałach i placówkach SG.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Straży Granicznej

Termin realizacji: II poł. 2009 r.

9. Przeszkolenie kadry szkoleniowej służb policyjnych (szkoły oficerskie i ośrodki szkoleniowe) w zakresie problematyki zwalczania handlu ludźmi (zadanie stałe).

Dynamiczny charakter zjawiska handlu ludźmi pociąga za sobą konieczność ciągłej aktualizacji wiedzy posiadanej przez wykładowców szkół policyjnych i przekazywanej przez nich słuchaczom.

Odpowiedzialni za realizację: Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: zadanie stałe

10. Szkolenie sędziów i prokuratorów w zakresie problematyki handlu ludźmi, w szczególności dziećmi (zadanie stałe).

Przeprowadzone analizy spraw umorzonych przez prokuraturę oraz orzecznictwa polskich sądów w odniesieniu do przypadków handlu ludźmi wskazują na potrzebę ciągłego podnoszenia kwalifikacji sędziów i prokuratorów mających do czynienia z tym przestępstwem i jego ofiarami. Szczególnej uwagi wymagają kwestie dotyczące zakresu pojęcia handel ludźmi oraz praw i roli ofiary w postępowaniu karnym. Ze względu na problematykę handlu dziećmi specjalistycznym szkoleniem powinni być objęci sędziowie wydziałów rodzinnych i ds. nieletnich.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Sprawiedliwości, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury

Termin realizacji: zadanie stałe

11. Przeszkolenie pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców przeprowadzających wywiady z osobami ubiegającymi się o status uchodźcy i pracujących w Ośrodkach dla Uchodźców w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi (zadanie stałe).

Istnieje prawdopodobieństwo, iż wśród osób ubiegających się o status uchodźcy są ofiary handlu ludźmi. Konieczne jest wyposażenie pracowników Urzędu ds. Cudzoziemców i osób pracujących w Ośrodkach dla Uchodźców w wiedzę niezbędną do identyfikacji ofiary, udzielenia im pomocy oraz współpracy z innymi kompetentnymi instytucjami.

Odpowiedzialni za realizację: Urząd ds. Cudzoziemców

Termin realizacji: II poł. 2009 r., II poł. 2010 r.

12. Zorganizowanie szkolenia dla inspektorów pracy nt. zjawiska handlu ludźmi do pracy przymusowej (zadanie nowe).

Stosunkowo nowe kompetencje Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie kontroli legalności zatrudnienia, brak wiedzy inspektorów nt. zjawiska handlu ludźmi wobec coraz liczniejszych przypadków handlu ludźmi do pracy przymusowej sprawiają, iż konieczne jest przeszkolenie inspektorów w zakresie problematyki handlu ludźmi. Koncepcja merytoryczna i organizacyjna szkolenia winna być uzgodniona w ramach prac Grupy Roboczej.

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza, Główny Inspektorat Pracy

Termin realizacji: sukcesywnie w 2009 r. i 2010 r.

Współpraca międzynarodowa

13. Wzmocnienie współpracy z instytucjami właściwymi do zwalczania i zapobiegania handlowi ludźmi z krajów pochodzenia, tranzytowych i krajów docelowych – z polskiego punktu widzenia – w celu wymiany doświadczeń, najlepszych praktyk i informacji na temat zmian zachodzących w zjawisku handlu ludźmi (zadanie nowe).

Doświadczenie dotychczas zorganizowanych spotkań i przeprowadzonych projektów przekonuje co do potrzeby kontynuacji tej formy współpracy międzynarodowej. Stanowią one optymalną formułę systematycznej wymiany informacji pomiędzy ekspertami, ułatwiają wypracowanie najskuteczniejszych form bezpośredniej współpracy operacyjnej. W związku z powyższym należy kontynuować prace w ramach Grupy Ekspertów ds. Handlu Ludźmi Grupy G 6, a także przygotować i przeprowadzić projekty dot. współpracy z Mołdową i Ukrainą.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Sprawiedliwości we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Termin realizacji: w zależności od ustaleń z partnerami zagranicznymi

Część III.

Wsparcie i ochrona ofiar

Zmiany w prawie

1. Nowelizacja ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy celem stworzenia ofiarom handlu ludźmi – obywatelom państw trzecich, korzystającym z dokumentu pobytowego wskazanego w dyrektywie 2004/81/WE – dostępu do rynku pracy (zadanie nowe).

Wedle opisu zawartego w dokumencie KE „Ocena i monitorowanie planu UE dotyczącego najlepszych praktyk, standardów i procedur zwalczania handlu ludźmi i zapobiegania mu” (COM (2008) 657) Polska jest jedynym państwem UE, które nie daje ofiarom handlu ludźmi – obywatelom państw trzecich, korzystającym z dokumentu pobytowego wskazanego w dyrektywie 2004/81/WE – dostępu do rynku pracy. W związku z powyższym należy, celem wzmocnienia mechanizmu rozpoznawania ofiar handlu ludźmi i uczynienia istniejących rozwiązań bardziej atrakcyjnymi dla ofiar współpracujących z właściwymi władzami, dokonać zmian w obowiązującym ustawodawstwie celem stworzenia takiej możliwości.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Termin realizacji: 2009 r.

2. Nowelizacja ustawy o cudzoziemcach z 13 czerwca 2003 r. poprzez zmianę obecnych instytucji pobytu długoterminowego lub przez wprowadzenie nowych rozwiązań dotyczących ofiar handlu ludźmi – obywateli państw trzecich (zadanie nowe).

Biorąc pod uwagę doświadczenia płynące z realizowanego od 2006 r. Programu wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi dla cudzoziemców, wskazane byłoby stworzenie ofiarom, których współpraca z władzami przyczyniła się efektywnie do ujęcia sprawców, możliwości uzyskania zezwolenia na pobyt na czas nieoznaczony (np. w drodze nowelizacji obecnych instytucji pobytu długoterminowego lub przez wprowadzenie nowych rozwiązań), gdzie ww. współpraca z władzami byłaby przesłanką pozytywną, umożliwiającą wydanie stosownej zgody.

Odpowiedzialni za realizację: Departament Polityki Migracyjnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Urząd ds. Cudzoziemców, Prokuratura Krajowa

Termin realizacji: w ramach nowelizacji ustawy o cudzoziemcach

3. Opracowanie modelu wsparcia/ochrony obywatela polskiego – ofiary handlu ludźmi. Analiza praktyki działania oraz przepisów odnoszących się do wsparcia obywateli polskich – ofiar handlu ludźmi (zadanie stałe).

Na podstawie doświadczeń z realizacji różnorodnych programów wspierania ofiar w roku 2008 stwierdzić można, iż istniejące przepisy lub praktyka działania ograniczają udzielenie pomocy polskim ofiarom handlu ludźmi i efektywne wykorzystanie przewidzianych na ten cel funduszy. Konieczna jest analiza sytuacji i zaproponowanie nowych rozwiązań w sferze praktyki działania lub przepisów wykonawczych do ustawy o pomocy społecznej i innych ustaw.

Ponadto konieczne jest opracowanie modelu postępowania obejmującego m.in.:

- *opiekę nad obywatelami polskimi - ofiarami handlu ludźmi poza granicami Polski, w pierwszym okresie po identyfikacji oraz organizację ich powrotu do kraju,*
- *objęcie ofiary opieką na terenie Polski w zakresie umożliwiającym powrót do normalnego funkcjonowania w społeczeństwie (dotyczy to zarówno ofiar zidentyfikowanych poza Polską, jak i zidentyfikowanych na jej terytorium ofiar handlu wewnętrznego).*

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Zagranicznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: I poł. 2010 r.

4. Opracowanie modelu wsparcia/ochrony dziecka – ofiary handlu ludźmi (zadanie stałe).

Prowadzone w ramach poprzedniego Programu prace nad modelem wsparcia/ochrony dzieci - ofiar handlu ludźmi ujawniły w sposób dobitny, iż istniejące rozwiązania odnoszące się do pełnoletnich ofiar handlu ludźmi są niewystarczające w odniesieniu do ofiar dzieci, w szczególności cudzoziemców. W praktyce potwierdziło się to w rezultacie objęcia „Programem wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi” dwóch ofiar dziecięcych. Analiza tych przypadków pozwoliła na identyfikację najistotniejszych luk w prawie i praktyce postępowania. Konieczne jest kontynuowanie prac nad modelem wsparcia i ochrony dziecka - ofiary handlu ludźmi, z uwzględnieniem zdobytych doświadczeń, wszelkich odmienności wynikających ze specyficznego statusu prawnego dziecka i uwarunkowań psychologicznych, zwłaszcza poprzez objęcie opieką na terenie Polski dzieci cudzoziemskich umieszczanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Termin realizacji: IV kwartał 2009 r.

5. Aktualizacja modelu wsparcia/ochrony ofiary handlu ludźmi – cudzoziemca (zadanie stałe).

W związku ze zmianami zachodzącymi w obrazie zjawiska handlu ludźmi, w szczególności w odniesieniu do profilu ofiary, a także zmianami w obowiązującej legislacji niezbędne jest dostosowanie Modelu do nowych okoliczności i przeanalizowanie konieczności ewentualnych zmian w obowiązującym „Algorytmie postępowania funkcjonariuszy organów ścigania w przypadku ujawnienia przestępstwa handlu ludźmi”.

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza

Termin realizacji: IV kwartał 2009 r.

6. Popularyzacja i wdrażanie modelu reintegracji ofiary handlu ludźmi, monitorowanej i wspieranej przez profesjonalne służby socjalne i organizacje pozarządowe (zadanie niezrealizowane w poprzednim Programie).

Doświadczenia zgromadzone w toku realizacji Projektu Partnerstwa na Rzecz Rozwoju „IRIS – reintegracja społeczna i zawodowa kobiet - ofiar handlu ludźmi” powinny zostać spopularyzowane i wykorzystane w pracy służb socjalnych i organizacji pozarządowych wspierających ofiary handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Termin realizacji: zadanie stałe

7. Ustanowienie standardów, jakie winny spełniać organizacje pozarządowe i inne instytucje zdolne i uprawnione do udzielania pomocy ofiarom/świadkom handlu ludźmi (zadanie niezrealizowane w poprzednim Programie).

Niewielka ilość podmiotów udzielających wsparcia ofiarom, brak zróżnicowanych doświadczeń oraz ograniczone możliwości organizacyjne sprawiły, iż zadanie to wskazane już w poprzednim Krajowym Programie nie zostało dotąd zrealizowane. Zmiany w ustawie o pomocy społecznej oraz przeszkolenie personelu instytucji pomocy społecznej umożliwiają im świadczenie pomocy ofiarom handlu ludźmi. Rośnie ilość podmiotów deklarujących gotowość do udzielania wsparcia ofiarom, co powoduje konieczność wypracowania jednolitego standardu świadczonej pomocy. Należy przy tym wykorzystać doświadczenia płynące z realizacji programu wsparcia ofiar handlu ludźmi realizowanego na zlecenie MSWiA oraz doświadczenia organizacji pozarządowych.

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza we współpracy z organizacjami pozarządowymi, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Zdrowia

Termin realizacji: II poł. 2009 r.

8. Specjalistyczne szkolenia dla pracowników pomocy społecznej, przede wszystkim kadry ośrodków interwencji kryzysowej w zakresie identyfikacji ofiar handlu ludźmi, interwencji kryzysowej oraz zasad współdziałania z innymi instytucjami (zadanie stałe).

Nowelizacja ustawy o pomocy społecznej stworzyła możliwość udzielania pomocy ofiarom handlu ludźmi przez instytucje pomocy społecznej. Konieczne jest wyposażenie pracowników socjalnych w wiedzę niezbędną do identyfikacji ofiary, udzielenia im pomocy oraz współpracy z innymi kompetentnymi instytucjami.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – realizacja szkoleń.

Termin realizacji: sukcesywnie, do końca 2010 r.

9. Specjalistyczne szkolenia dla pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych, w zakresie identyfikacji dzieci – ofiar handlu ludźmi, interwencji kryzysowej oraz zasad współdziałania z innymi instytucjami (zadanie nowe).

Nowelizacja ustawy o pomocy społecznej stworzyła możliwość udzielania pomocy ofiarom handlu ludźmi przez instytucje pomocy społecznej. Konieczne jest wyposażenie pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych w wiedzę niezbędną do identyfikacji ofiary, udzielenia im pomocy oraz współpracy z innymi kompetentnymi instytucjami.

Odpowiedzialni za realizację: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz powiatowymi centrami pomocy rodzinie.

Termin realizacji: sukcesywnie, do końca 2010 r.

10. Opracowanie i wdrożenie koncepcji kompleksowego zabezpieczenia potrzeb ofiar i ofiar/świadków handlu ludźmi (zadanie nowe).

Decyzją Premiera z rezerwy ogólnej budżetu państwa na rok 2009 została przeznaczona kwota 700 tys. PLN (Zarządzenie nr 13 Prezesa Rady Ministrów z dn. 5 lutego 2009 r. oraz Zarządzenie Nr 19 Prezesa Rady Ministrów z dn. 10 marca 2009 r.) na realizację zadań związanych z zabezpieczeniem potrzeb ofiar i świadków handlu ludźmi wykonywanych przez organizację pozarządową wyłonioną w formule otwartego konkursu ofert na realizację zadania publicznego.

Przewidziane do realizacji zadania to:

- całodobowe prowadzenie telefonu zaufania dla ofiar i świadków handlu ludźmi,*
- wspieranie ofiar handlu ludźmi w zakresie identyfikacji,*
- interwencję kryzysową,*
- konsultacje dla instytucji państwowych i samorządowych w zakresie pracy z ofiarami handlu ludźmi,*
- prowadzenie poradnictwa prewencyjnego zarówno dla przypadków indywidualnych, jak i instytucji,*
- zapewnienie bezpiecznego zakwaterowania ofiarom handlu ludźmi.*

W oparciu o analizę doświadczeń płynących z realizacji zadania opracowana zostanie całościowa koncepcja kompleksowego zabezpieczenia potrzeb ofiar i ofiar/świadków handlu ludźmi.

Odpowiedzialni za realizację: Grupa Robocza, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Termin realizacji: analiza koncepcji – II poł. 2009 r.

wdrożenie koncepcji – 2010 r.

Dane statystyczne Prokuratury Krajowej

Wyniki postępowań przygotowawczych w sprawach o handel ludźmi w latach 1995–2008						
Rok	Liczba zakończonych postępowań	Liczba spraw zakończonych wniesieniem aktu oskarżenia	Liczba spraw zakończonych umorzeniem wobec		Liczba osób	
			niewykrycia sprawcy	niezaistnienia przestępstwa	oskarżonych	pokrzywdzonych
1995	20	18	0	2	43	205
1996	33	26	1	6	59	232
1997	37	31	1	5	58	163
1998	41	25	2	14	64	109
1999	17	14	0	3	24	109
2000	43	38	1	4	119	172
2001	49	35	6	8	71	93
2002	19	11	4	4	40	167
2003	45	30	4	11	134	261
2004	25	18	2	5	39	98
2005	31	19	2	10	42	99
2006	26	17	0	9	36	126
2007	48	28	1	19	62	1021
2008	53	28	4	21	78	315
Ogółem	487	338	28	121	869	3170

Dane statystyczne Ministerstwa Sprawiedliwości

Prawomocnie skazani dorośli według przestępstwa i wymiaru kary – czyn główny art. 204 § 4 k.k.				
Rok	Liczba skazań	Kara pozbawienia wolności	Kara pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia wykonania kary	Kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary
1998	6	6	2	4
1999	8	8	3	5
2000	4	4	2	2
2001	3	3	0	3
2002	3	3	1	2
2003	1	1	0	1
2004	-	-	-	-
2005	7	7	1	6
2006	1	1	-	1
2007	1	1	-	1
Ogółem	34	34	9	25

Prawomocnie skazani dorośli według przestępstwa i wymiaru kary – czyn główny art. 253 § 1 k.k.				
Rok	Liczba skazań	Kara pozbawienia wolności	Kara pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia wykonania kary	Kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary
1998	2	2	1	1
1999	2	2	2	0
2000	3	3	3	0
2001	7	6	6	1
2002	20	20	15	5
2003	5	5	4	1
2004	16	16	13	3
2005	9	9	4	5
2006	13	13	11	2
2007	3	3	2	1
Ogółem	80	79	61	19